

Тинда А. С., студентка магістратури,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Кметик Х. В., к.ю.н.

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ РІЗНОВИД ГРОШЕЙ

Існує думка, що Інтернет-гроші або електронні гроші з'явилися наприкінці 90-х років минулого століття, коли у США було створено систему PayPal, яка дає можливість пересилати гроші електронною поштою. Після цього системи Інтернет-грошей почали з'являтися масово [1, с. 1]. За іншими даними електронні гроші вперше з'явилися в Японії у другій половині 80-х років. На той час наперед оплачені чіп-карти деяких телефонних, транспортних і торговельних компаній почали приймати інші фірми. В Європі перші наперед оплачені електронні платіжні продукти були запроваджені з початку 90-х років. Вони давали змогу користувачам зберігати електронні гроші на картках [2, с. 39].

Еволюцію електронних грошей в літературі пропонується розділяти на чотири етапи. На першому етапі в кінці 60-х – початку 70-х років ХХ століття безготівкові електронні гроші мали вигляд записів на рахунках комп'ютерної пам'яті банків. Записи банківських рахунків з паперової документації переносилися на електронні носії. Другий етап ознаменувався появою грошей у вигляді електронних імпульсів на пластиковій картці в другій половині 80-х років минулого століття. Третім етапом в історії електронних грошей було поширення в середині 90-х років перших цифрових грошей та електронних гаманців. Технічно вони були представлені у вигляді електронних імпульсів на спеціальних пристроях. На відміну від електронних грошей попередніх етапів, новий вид представляв собою аналог банкнот і мав можливість виконувати повноцінну функцію готівкових грошей – функцію засобу обігу. На четвертому етапі розвитку електронних грошей (перша половина ХХ століття) прогнозується розширення їх функціональності: гроші виступають не тільки мірою вартості і засобом обігу, але також і засобом платежу та накопичення, представляючи таке поняття як «світові гроші». Поява і масове поширення Інтернету зіграло важливу роль у зміцненні позицій електронних взаєморозрахунків [3].

В ставленні науковців до природи електронних грошей можна виокремити дві групи. Представники першої групи вважають електронні розрахунки такими, що за всіма ознаками співпадають з безготівковими. Інші автори вважають електронні розрахунки окремим, новим видом розрахунків.

Готівковий обіг передбачає матеріальне переміщення відповідних купюр чи монет, безготівковий переказ – звернення до відповідного банку,

який здійснюватиме переказ, внаслідок цього втрачається оперативність розрахунків. Тому було запропоновано електронний варіант грошей, який можна було б легко і швидко, навіть поза банківською установою, переказати кошти на відповідний рахунок свого контрагента [4, с. 49].

Ми поділяємо позицію, відповідно до якої електронні гроші є результатом еволюції безготівкових розрахунків, які перейшли на більш високий рівень та забезпечуються електронними технічними засобами [4, с. 51].

В. І. Міщенко та О. Махаєва виділяють три складові поняття «електронні гроші»: економічну, технічну та юридичну. З економічного погляду, електронні гроші – міра вартості і засіб платежу. З технічного погляду, електронні гроші зберігаються на електронному пристрої і не доступні безпосередньому фізичному сприйняттю. З юридичного погляду, електронні гроші є вимогою до емітента, який кореспондує зобов'язання емітента здійснити погашення електронних грошей, тобто обміняти їх на звичайні готівкові або безготівкові кошти на вимогу пред'явника. Всі ці ознаки притаманні і безготівковим грошам повною мірою, тому ми повинні глибше дослідити сутність електронних грошей, щоб виокремити ті їх риси, які не мають гроші безготівкові.

У звичайній торговельній операції (з використанням готівки) є принаймні два учасники: власник товару (продавець) і власник грошей (покупець). У системі з електронними грошима діють уже щонайменше три учасники: власник товару, власник електронних грошей і банк. При цьому, як правило, на останнього покладено головну відповідальність за роботу всієї системи. Банк випускає електронні гроші і забезпечує роботу електронних автоматів для занесення грошей та їх приймання від торговців, забезпечує торговельні точки спеціальним обладнанням – касово-розрахунковими терміналами, які можуть сприймати електронні гроші, відповідає за діяльність усіх інших елементів системи загалом, їх взаємодію та виконання відповідних платежів [5, с. 169].

Участь банку при оплаті електронними грошима теж не є якоюсь особливою ознакою електронних грошей, адже це властиво й безготівковим грошам. Електронні розрахунки не варто плутати із послугою Інтернет-банкінгу, адже остання є лише формою користування банківським рахунком, тобто формою здійснення безготівкових розрахунків.

Електронним розрахункам притаманні особливі риси, що відрізняють їх від готівкових і безготівкових розрахунків, тому вважаємо за необхідне розглядати їх як окремий вид.

Як висновок, можна стверджувати, що електронні гроші мають риси як безготівкових, так і готівкових грошей.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій у фінансово-кредитній сфері поряд з електронними грошима спричинив появу інноваційного

різновиду грошей – мобільних грошей, що, в свою чергу, несе значні вигоди для всіх сторін, котрі задіяні у процесі їх емісії та використання [6, с. 160]. Ми можемо констатувати, що інструментом проведення операцій з електронними грошима сьогодні вже є не тільки картки та комп'ютери, а й мобільні телефони як інструменти для проведення фінансових операцій [4, с. 53].

Отже, електронні гроші мають певні особливості: електронні гроші є якісно новим різновидом грошей, що поєднують в собі ознаки і безготівкових і готівкових грошей, електронні гроші за багатьма ознаками є більш зручним видом розрахунків в сфері електронної комерції.

Література

1. Галковська Т. Від скляного намиста до електронної гривні // Дзеркало тижня. – 2010. – 17 лип. (№ 27). – С. 1, 10.
2. Смирнов О. Електронні гроші та напрями їх використання у протиправній діяльності // Підприємництво, госп-во і право. – 2009. – № 3. – С. 39–42.
3. Гетманенко А. История электронных денег [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://statiami.ru/s/internet/istoria-elektronnyh-deneg.php>.
4. Новицький А. Електронні гроші – проблеми правового забезпечення обігу в Україні // Правова інформатика. – 2008. – № 1. – С. 49–53.
5. Некрасенко Л. А. Перспективи розвитку систем електронних грошей // Економіка і регіон. – 2009. – № 1. – С. 167–170.
6. Ільницька Н. М. Мобільні гроші як перспективний напрям розвитку інформаційних технологій у грошовій сфері // Економіка та держава. – 2010. – № 12. – С. 158–160.

УДК 349.3 (043.2)

Тищенко О. В., д.ю.н.,
Київський національний університет ім. Т. Шевченка,
м. Київ, Україна

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК СУСПІЛЬНО-ПРАВОВЕ ЯВИЩЕ: ЕВОЛЮЦІЯ ПИТАННЯ

В словниковій літературі поняття «забезпечення» визначається як «надання всього необхідного», «надання достатніх матеріальних засобів для життя», «матеріальні засоби, котрі забезпечують можливість жити, існувати» [1, с. 356]. Означений етимологічний зміст поняття «забезпечення» вказує на його соціальну природу та мотивацію. Категорія «соціальне» по своїй суті є первинною у всьому, що стосується існування людини, її життєдіяльності як істоти соціальної в соціальному середовищі.

На початку ХХ століття теорію соціального забезпечення в своїх